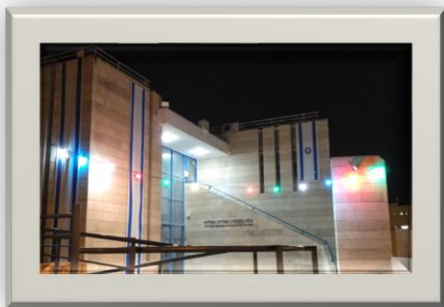

בית כנסת "אדרת אליהו"
ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת שמיני
(ר"ח בימים שני ושלישי)
גיליון 263 אייר תשפ"ה

בגיליון זה: **חודש הגאולה**

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
דין כלאים במיני תבלינים הגדלים
באדנית

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי
הסדר האחרון בגטו ווארשה
יואל קוטנר

חודש אייר בין ניסן לסיון
יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות
הוועד

חודש הגאולה

חודש אייר הבא לפתחנו מוצא את עצמו, כמעט מבלי לשים לב, בין שני ענקים. מצידו הימני עומד לו חודש ניסן הוא חודש גאולתם של ישראל ויציאת מצרים, ומצדו השני עומד חודש סיוון בו זכו ישראל לקבל את התורה הקדושה בשיא תפארתה.

בעוד שבכל אחד מן החודשים הסמוכים לו ישנו חג חשוב- חודש אייר עומד לו גלמוד לכאורה, בין צילם של שני הרים גבוהים וחשובים.

אולם, עם תקומתה של האומה הישראלית מחדש, והקמתה של מדינת ישראל- גילה חודש אייר כי לא בודד וגלמוד הוא. לא לחינם שמו הקב"ה בין חודש ניסן ויציאת מצרים לבין חודש סיון וקבלת התורה- שכן מכיל הוא את שניהם. יום העצמאות בו הוקמה מדינת ישראל מתאים ומקביל לחג הפסח בו זכינו לראשונה לעצמאותנו כעם, ויום ירושלים- בירת ישראל אשר ממנה תצא התורה- מתאים ומקביל הוא לחג השבועות בו ניתנה תורה.

חודש טוב ומבורך, ובשורות טובות לגאולה שלמה!

אסף הר-נוי

דין כלאים במיני תבלינים הגדלים באדנית

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

שאלה- אני מגדל באדנית שבחלון צמחי שונים כגון- נענע, לואיזה וכד', ומשתמש בהם לצורך חליטת תה. האם יש בכך בעיה של איסור כלאיים? האם אני צריך לשמור בשל כך על מרחק

ביניהם?

תשובה-

הקדמה- אסור מן התורה לזרוע שני מיני זרעים יחד, ואיסור זה נקרא כלאים. מקור האיסור בפסוק- "לא תזרע פרמך בלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרם".¹ איסור זה תלוי באדמה ולכן הוא חל מהתורה בארץ ישראל בלבד.

ניתן לחשוב כי איסור זה מצוי ושייך רק לאנשי חקלאות שיש להם שדות, כרמים וכד', ואילו לנו "אנשי העיר" אין כלל שייכות בו, אך דבר זה לא נכון, שכן האיסור קיים גם בצמחים שאנו זורעים/שותלים באדנית שבחלון או בחצר.

דין כלאיים באדנית בעלת תחתית דין כלאיים ב'עציץ שאינו נקוב':

ברוב האדניות יש בדרך כלל, נקבים בתחתית לצורך ניקוז המים, ולכן אדנית כזאת המונחת על הקרקע ללא תחתית, מוגדרת בהלכה כ'עציץ נקוב', וכללי הרחקות כלאיים חלים עליה מן התורה, כפי שהם קיימים על הנזרע באדמה.

אולם גם על אדנית בעלת תחתית, חל איסור כלאיים מדרבנן², לפיכך גם כשזורעים שני מיני ירקות הראויים לאכילה באדנית בעלת תחתית, או כזאת הנמצאת בחלון/ מרפסת ואינה קרובה לקרקע- עדיין יש דיני כלאיים מדברי חכמים.

אילו גידולים יש בהם כלאיים וצריך להרחיק ביניהם:

הרמב"ם³ מציין מה הם סוגי הגידולים שאסורים משום כלאי זרעים: "אין אסור משום כלאי זרעים אלא הזרעים הראויין למאכל אדם, אבל עשבים המרים וכיוצא בהם מן העיקרין שאינן ראויין אלא לרפואה וכיוצא בהן אין בהן משום כלאי זרעים".

לכן, רק מיני זרעים של ירקות הנאכלים או עשבי תיבול אותם אנו אוכלים- בהם יש איסור כלאים. אבל מיני עשבים וגידולים הבאים לתת ריח טוב ובד"כ אינם נאכלים- אין בהם כלל איסור כלאים ואין צורך להרחיקם זה מזה.

לפיכך, מיני צמחים המיועדים לחליטת תה(נענע, לואיזה, לימונית וכד')- נחשבים למיני מאכל שיש בהם דין כלאיים ולכן יש להרחיקם זה מזה.

כמה צריך להרחיק?

מהתורה שיעור ההרחקה בין ירק לירק טפח אחד, וחכמים הוסיפו סייג והצריכו הרחקה של טפח וחצי- 12 ס"מ.⁴ לכן יש לזרוע את שני השתילים במרחק של 12 ס"מ זה מזה.

מה קורה אם הצמחים גדלים והענפים נוגעים זה בזה:

המרחק בין הגידולים צריך להיות במקום בו הם נזרעים באדמה ולא ביחס לעלים ולענפים שלהם. ולכן, כל שהרחיקו בין מקום זריעת השתיל/ הזרעים מרחק של טפח וחצי ואחרי כן הצטמצם המרחק כתוצאה מהתקרבות העלים או הענפים- אין צורך להרחיק את הענפים מחדש⁵.

סיכום: דין כלאיים קיים גם באדם ששותל או זורע צמחים בחצרו וגם באדנית שבחלון. על כן יש להרחיק מרחק של 12 ס"מ בין זרע לזרע או בין שתיל לשתיל ובכך להיזהר מאיסור כלאיים. גם אם אחרי זמן העלים והענפים של שני הצמחים גדלים ונוגעים זה בזה- אין בכך איסור, כל עוד שהמרחק בין השתיל שבאדמה נשאר במרחק של 12 ס"מ זה מזה.

¹ ויקרא יט, יט.

² כלשון הגמרא (מנחות ע"א): 'הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב - אסור', וכוונתה לאיסור מדרבנן, כפי שפסקו הרמב"ם (הל' כלאים, פ"א ה"ב), והשו"ע (יו"ד, סי' רצ סעי' א).

³ (כלאים, פ"א ה"ד)

⁴ על פי שיעור הגר"ח נאה, והרוצה להחמיר ירחיק 15 ס"מ עפ"י שיעור חזו"א.

⁵ כך לשון הרמב"ם הלכות כלאים פרק ג, הלכה יד': "הרחיק בין שני המינין הרחקה הראויה להן והיה מין זה נוטה על גבי מין זה בין שנטתה תבואה על התבואה או ירק על גבי ירק או ירק על התבואה או תבואה על הירק הכל מותר, שהרי הרחיק כשיעור".

הסדר האחרון בגטו ווארשה

יואל קוטנר – ע"פ מאמר של אדם רוס

בחודש אפריל 1943, בשיאו של "הפתרון הסופי", כשפגזי טנקים מחריבים בניינים שלמים מעל וקליעי מקלעים מתעופפים מכל עבר, אחרוני היהודים של וורשה ההולכת וחרבה הצטופפו בבונקרים מתחת הגטו הנצור כדי לחיות את שעתם האחרונה כיהודים גאים ליד שולחן סדר פסח. בשעות שלאחר מכן, הם יתקוממו באחד מפרקי הגבורה האייקוניים של תולדות עם ישראל.

לזיכרונם של קומץ היהודים ששרדו את ההסתערות האחרונה הנאצית על וורשה, פעם מרכז החיים היהודיים הנודע, חרט האירוע ההיסטורי כעדות לכוחו של חג הפסח, חג החירות, לחבר משפחה, היסטוריה, מסורת ותקווה יחד.

קהילת יהודי וורשה עשתה כמיטב יכולתה לחגוג את חג הפסח במהלך כל שנות הכיבוש הנאצי, החל מחודש אוקטובר 1939. גם כשהיהודים נסגרו בתוך הגטו ששיטחו היה 2.5% מהעיר כולה, תחת תנאי קיום איומים של רעב וחולי, מלאי של דברי מזון שאינם חמץ הוברחו אל תוך הגטו שבועות לפני החג. מספר מאפיות מצה הוקמו כדי שכל הקהילה (כמעט חצי מיליון בשיאה) יכלו לאכול לחם חירות בליל הסדר. למרות הרעב, טיפוס, ודיזנטריה, נמשכו חיים יהודיים בגטו.

פסח תש"ג היה האחרון ליהודי גטו וורשה. לאמיתו של דבר, סימני חיי קהילה כבר נמחקו. שנה לפני כן התאבד אדם צ'רניאקוב, ראש היודנראט שמונה ע"י הנאצים, בשמעו את עלילת הגרמנים להשמיד את ילדי הגטו. הוא הותיר אחריו מכתב לאשתו ובו כתב כי הוא מסרב להיות התלין של ילדי ישראל. כבר אז החלו הנאצים בתוכנית חיסול הגטו ע"י סלקציות של 5,000 עד 6,000 יהודים מידי יום שנשלחו למחנה ההשמדה טרבלינקה שם נרצחו תוך שעה מרגע הגעתם.

ביום 18.1.1943, ניסו הנאצים לקחת 8,000 יהודים נוספים, אך הפעם חברי קבוצת מורדים חדשה פתחו באש על חיילי ה-ס.ס שנסוגו. לאור התפתחות בלתי-צפויה זו, החליטו הנאצים לתגבר את נוכחותם הצבאית ודחו את חיסול הגטו בשלושה חדשים – מועד חג הפסח.

חלוקת מצות לפסח בגטו
וורשה

ב-18.4.1943 הגיעה הידיעה כי הגרמנים הציבו צבא בוורשה שעומד הכן לחסל את הגטו. קבוצות המרד נכנסו ל"היכון". בשעה שעמדו יהודים על הגגות מעל מתצפתים על כל תנועה של האויב, למטה בגטו, יהודים נקבצו לספר את סיפור יציאת מצרים כסמל של מאבקם שלהם לכבוד ולתקווה.

רומה פריי הייתה אז בת 24 ומספרת כיצד היא ומשפחתה עשו כל דבר כדי ליצור אווירה של חג מרתף. "הצבנו נרות על השולחן ועליו מפה לבנה. השולחן היה קרש עץ מונח על כמה חפצים."

פריי שרדה את השואה ועברה אחרי המלחמה למלבורן שבאוסטרליה. במבט לאחור היא מספרת כי "הודינו לעצמנו ולה' שרצינו לשמור על המסורת. כך הרגשנו בלבבנו; זכרנו את אבותינו ואבות אבותינו, את העבדות, השעות הקשות ואת עבודתנו, והנה אנחנו בתקווה לשרוד ולו יום או לילה אחד."

אפיית מצות
בסתר

היות וכל כך הרבה משפחות הושמדו, שארית היהודים התאספו לסדר הפסח וסמכו על אלה שידעו את ההגדה בעל-פה להוביל. הרבה צבאו על דלתו של הרב אליעזר יצחק מייזל אשר ברח עם "חסידינו" מהעיר לודז' כשפלטו הנאצים כמה שנים מוקדם יותר. בוורשה הרב מייזל היה מעורב בהחזקת החיים היהודיים למרות המצוקות הרבות; ובמרתפו שלו הרבה מהמורדים התכנסו לסדר.

טוביה בורז'קובסקי היה בן 29. "אף אחד לא ישן באותו לילה. הירח היה מלא והלילה בהיר." יחד עם לוחמים נוספים, הוא הצטרף לסדר של הרב מייזל.

"בתוך כל החורבן, עמד השולחן באמצע החדר ולפני מראה הזי – כוסות מלאות יין, המשפחה סביב השולחן, והרב קורא מתוך ההגדה." במהלך כל הלילה, למרות קולות ירי האויב ההולכים ורבים, טוביה וחבריו החזיקו מעמד והמשיכו לספר את הגאולה של עם ישראל ממצרים. הוא זוכר כיצד התמיד הרב בקריאת המגילה בליווי שריקת הקליעים מפני המשפחה מוארות באדום המשתקף מהמבנים הסמוכים העולים באש.

"השעה, עת טובה למות", אמר הרב מייזל, מעודד מתחושות גאווה, גבורה ואמונה כשברך אחד הלוחמים שבא לדווח. הוא מת באותו לילה בלהבות הגטו. בורז'קובסקי שרד

את המלחמה והיה אחד ממייסדי קיבוץ לוחמי הגטאות, ונמנה עם עמיתיו שהעידו על אותו סדר פסח בעת פרוץ המרד.

יליד וורשה, יצחק מילכברג היה מנהיג של קבוצת נערים יהודיים שהתחזו כלא-יהודים מחוץ לחומות הגטו ומכרו סיגריות למחיתם. באותו ערב פסח הוא היה בן 12 שנים בלבד, אך פיקח מאד. הוא ראה את אביו נורה בפניו, ואימו ושתי אחיותיו כבר שולחו למותם. קרוב יחידי היה דוד פייבל שעדיין היה בגטו.

כשפשטו השמועות כי הנאצים תכננו את המשלוחים האחרונים, הוא חזר אל הגטו כדי להיות עם הדוד בחג. "אף פעם בחיי לא פיספסתי סדר, זה היה בדמי," הוא אמר. עם קולות הירי מכל עבר, יצחק נכנס לבונקר של דודו שם ראה 60 איש מצטופפים יחד לאור הנרות. "הבניין הזדעזע," הוא אמר, "אנשים בוכים." הדוד פייבל חיבק אותו ואמר ביידיש, "איר וועט פירן די סדר מיט מיר" (אתה תנהל את הסדר איתי). וגם היו המיזאשים ומנותקים מהסדר שטענו כי ה' הוציא אותנו ממצרים. איש לא מת. כאן רוצחים אותנו.

פייבל משך את יצחק קרוב ולחש באזניו "אפשר שתמות, אך אם תמות, תמות כיהודי. ואם נחיה, נחיה כיהודים." ואז הפטיר, "אם תחיה, תספר את זה לילדיך ולנכדיך."

התחיל הסדר, פייבל מילכברג הצליח לארגן מצות. יצחק מודה כי איננו יודע איך הדוד ארגן את המצה, אך הוא זוכר כי מרור לא היה. היה די מרירות והותר.

יחד עם הדוד, הוא קרא את ההגדה בעל-פה יחד עם ה"אורחים" והסדר ארך עד שעה מאוחרת.

הוא יצא מהגטו בשעות המוקדמות של הבקר דרך מערכת הביוב. הוא שימש רץ והבריח כלי נשק ללוחמים בגטו עד שנתפס ביום השישי של המרד. במעשה נועז הוא קפץ מרכבת בדרך לטרבלינקה ושרד את שואה הודות למשפחה קתולית בוורשה. אחרי המלחמה הוא עבר לגור בקנדה שם הקים משפחה משלו.

ע"פ המתוכנן, יחידת O.S. גדולה נכנסה לגטו במגמה לגרש את שארית היהודים למותם. אך הגרמנים נתקלו בלוחמה עיקשת, כולל בקבוקי מולוטוב, רימונים ומה לא. עם כוח וגאווה, לוחמי המרד הרגו 13 נאצים, פצעו הרבה יותר וגרשו את הגרמנים בבושט פנים מהגטו. המרד נמשך כחודש כשהנאצים שורפים בשיטתיות כל מבנה בגטו. 13,000 יהודים נהרגו בקרב ובלהבות ואלפים נוספים נעצרו וגורשו למזרח אל מותם.

מרד גטו וורשה ייזכר כמעשה של מרי וגבורה הגדול בתולדות מלחמת העולם השנייה אשר שימש השראה לארגוני ההתנגדות והפרטיזנים בכל אירופה הכבושה. בעת הזו שהיא עת צרה ליעקב, נאמץ לעצמנו את רוח הגבורה, הגאווה, התקווה והאמונה של אותן נשמות טהורות שמתו על קידוש ה'.

**אחרוני היהודים עוזבים את הגטו
אחרי המרד**

חודש אייר בין ניסן לסיון

יהודה ליבוביץ

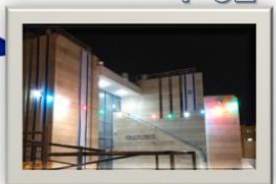
איתרע מזלו של חודש אייר ליפול בתווך בין שני חודשי הרגלים הגדולים של עם ישראל - חודש ניסן וחודש סיון - הנדמים כמאפילים עליו בהיותו שומם ממועדים. עם זאת, מבט מעמיק יותר מגלה כי בחודש זה גנוזה איכות רוחנית רבת משמעות ההולכת ונחשפת במהלך הדורות.

בעין איה (שבת, פרק תשיעי פסקה נה) כותב הרב קוק כי חודש אייר שהוא "הממצע בין הופעת יציאת מצרים (ניסן) להופעת מתן תורה (סיון)" איננו רק חודש מעבר בין שני המאורעות האדירים הללו, אלא מכיל בתוכו "כוח מורכב שמכשיר לקלוט שני אורות והופעות גדולות שמפני גדלם ובהיקותם מוכרחים להיות מופסקים זה מזה הפסק זמני". כלומר, חודש אייר מכיל את שתי המדרגות שהתגלו כל אחת בנפרד בחודשים ניסן וסיון. מה ארע בחודשים הללו? הופעתו של עם ישראל על במת ההיסטוריה נבנתה בשני שלבים: השלב הראשון התרחש בחודש ניסן: חג הפסח - יציאת מצרים, בניית הקומה החומרית-לאומית או במילים אחרות הופעת מימד החול. שישים ריבוא יהודים (מספר משמעותי כשלעצמו בגאולת ישראל - כדוגמת שש מאות אלף היהודים שמנה הישוב היהודי בארץ עם קום המדינה), התגבשו לכלל גוף לאומי ישראלי "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ד' מארץ מצרים" (שמות יב, מא).

השלב השני נוצר בחודש סיון: חג השבועות - מעמד הר סיני, בניית הקומה הרוחנית-תודעתית, קרי, הופעת מימד הקודש. לאחר התעלות של ארבעים ותשעה ימים, אשר על פי המהר"ל (תפארת ישראל, כה) זהו מספר המבטא את ההתעלות המוחלטת מעל עולם הטבע, המספר שבע מכיל את שבעת מימדי המציאות הטבעית: ימין ושמאל, קדימה ואחורה, למעלה ולמטה, בנוסף לנקודת האמצע המאגדת את הכל; ואילו שבע כפול שבע, ארבעים ותשע - זוהי הטוטאליות של עולם הטבע - אנו מגיעים ליום החמישים, ו' בסיון; ביום זה הגיע העם להתוודעות הכרתית עם ייעודו, "אנכי ד' אלהיך" (שמות כ, ב).

בתווך כאמור - אייר; חודש המצוין בספרות הפנימית של עם ישראל כחודש אשר "קלט בו את ההכשר המורכב של העצמות הטיפוסית הישראלית (הגוף הלאומי שנולד בפסח) והקליטה עליונה של אור התורה התודעה הלאומית שעוצבה בשבועות". (עין איה שם) היינו, חודש אייר הוא החוליה האמצעית המקשרת והמכלילה את שני הקטבים הללו - הגוף והרוח, הקודש והחול.

משפטים אלו, שנכתבו על ידי הרב קוק לפני כמאה שנה ונותרו סתומים, קיבלו הארה מחודשת בדורנו כאשר זכה חודש אייר ונקבעו בו שני מועדים: יום העצמאות - המקביל לפסח: היום בו החלה בניית הקומה החומרית-לאומית של מדינת ישראל, ויום ירושלים - המקביל לשבועות: כיבוש ירושלים והר הבית, קומת הקודש הנבנית על קומת החול. הדברים אף מתחברים למסורת מופלאה של תלמידי הגר"א (מדרש שלמה לרבי שלמה ריבלין, הודפס בספר דורש לציון, עמ' עב) שנכתבה שנים רבות לפני קום המדינה הקובעת כי הימים "כ' לעומר" - ה' באייר - יום הכרזת המדינה (ו"מב' לעומר" כז' אייר - היום בו החל כיבוש ירושלים במלחמת ששת הימים (הינם "ימים המיוחדים לבניין הארץ") זוהי אף הסיבה כי תלמידי הגר"א בעלותם לארץ קבעו את יום יסוד בית מדרשם בכז' באייר דווקא. הטבעי והעל טבעי; הקודש והחול; החומר והרוח; ציון וירושלים; ארץ ישראל והמקדש - כולם מתאגדים כולם בחודש זה, חודש הגאולה.

בית כנסת "אדרת אליהו"
ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

יום העצמאות תשפ"ה

ליל יום העצמאות ה-77 למדינת ישראל

בבית הכנסת "אדרת אליהו"

יום רביעי ב' באייר אור לג' באייר (5/1)

19:05 - חנוכה ופעילות לילדים

שיעור חפי רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

19:45 - תפילת ערבית חגיגית

מגנפחים לילדים

הכניסה חופשית!!!

בית כנסת "אדרת אליהו"

ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

לאחרונה סעודת הודיה קהילתית בשרית

בהשתתפות רב הקהילה,

הרב אסף הר-נוי

ההשתתפות מותנית

ברישום מראש

עד יום שלישי א' באייר בערב
(30/4/25)

אצל חברי הועד (בבית הכנסת,
במייל, בטל' או בוואטסאפ

לאחד מחברי הועד)

בית כנסת "אדרת אליהו"

ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

ניסן תשפ"ה
אפריל 2025

כינוס אסיפה כללית רגילה

בהתאם לתקנון בית הכנסת, הננו מודיעים בזאת על כינוס האסיפה הכללית הרגילה של בית הכנסת לשנת תשפ"ה.

האסיפה תתקיים א"ה **במוצאי שבת פרשת אחרי מות – קדושים** אור לי"ג באייר ה'תשפ"ה (**10 במאי 2025**) בשעה **20:15**, לאחר תפילת ערבית של מוצ"ש, בבית הכנסת "אדרת אליהו" (רח' התאנה – רח' הבשם).

סדר היום :

- דיון בפעילות ועד בית הכנסת מאז האסיפה הכללית הרגילה הקודמת.
- דיון ואישור הדוחות הכספיים לשנת 2024, כולל דוחות מילוליים.
- דיון ואישור דוח ועדת ביקורת.
- דיון במדיניות ניהול הכספים / תקציב לשנת 2025.
- מינוי רואה חשבון העמותה ואישור שכר טרחת רואה החשבון.
- מינוי חברי ועדת ביקורת לעמותה.
- שונות (נושאים שיועצו על ידי חברי העמותה בהתאם לתקנון).

על פי תקנון בית הכנסת יוכלו להשתתף באסיפה רק חברים שהסדירו את תשלום דמי החבר שלהם לשנת תשפ"ה.

אנחנו קוראים לכל המתפללים שעוד לא הסדירו את תשלום דמי החבר שלהם, לעשות זאת בהקדם על מנת שיוכלו להשפיע על הנעשה בקהילה.

בברכה,

ועד בית הכנסת

אריאל גולן

סמי ויינדלינג

ניר קלמנוביץ

יואב שפירא

אליהו קליין, יו"ר

הערה :

- דף זה ימשש הזמנה לכל חברי בית הכנסת ויהיה לו תוקף של הזמנה כמתחייב בתקנון; להזכירכם, האסיפה הכללית לא תוכל להיפתח ללא נוכחות של **לפחות רבע מחברי העמותה** – במידה ולא נצליח לכנס את המניין הדרוש, האסיפה תידחה לתאריך 17.5.2025 (מוצ"ש פרשת אמור – אור לכ' באייר תשפ"ה), באותו מקום ובאותה שעה.

- חברים המעוניינים להציע נושאים נוספים לדיון באסיפה, יעשו זאת במכתב שיימסר לוועד עד יום חמישי 8.5.2025.

עמותת רשומה: 58-005-832-9 | adereteliyahugilo@gmail.com | <http://aderet-eliahou.org>

ת.ד. 11240 גילה ירושלים 9111102 ☎ 02-6764164

בית כנסת "אדרת אליהו"
ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

law.golan@gmail.com
sammyweindling@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0549257286
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
סמי ויינדלינג
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ
יואב שפירא